

דא"ה רעוא דרעוין פרישת וארא תשס"ה

ת"ר אסור לו לאדם שיהנה מן העוה"ז בלא ברכה, וכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה מעל מאי תקנתיה ילך אצל חכם, ילך אצל חכם מאי עביר ליה, הא עביר ליה איסורא, אלא אמר רבא ילך אצל חכם מעיקרא. (גמ' ברכות לה)

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲלֵיו אֲנִי יְהוָה: וְאַרְא אֶל אֲבֹרָהֶם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמִי יְהוָה לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם:

והנה בזוהר הק' (שמות כג ע"ב) איתא דא-ל שדי הוא בחי' אספקלריא שאינה מאירה, ושם הוי"ה הוא בבחי' אספקלריא המאירה (היינו שהשי"ת נגלה לאבות הק' רק בבחי' נה"י, בחי' מלכות שהיא אספקלריה שאינה מאירה, ולעומת זאת, נתגלה למשה רבינו בבחי' עליונה יותר, בחי' חג"ת שהיא בחי' זעיר אנפין, אספקלריא מאירה). וצריך להבין שורש הדבר שהשי"ת נתגלה לאבות הק' באספקלריא שאינה מאירה, מה שאין כן זכה משה רבינו שהשי"ת נתגלה אליו באספקלריא המאירה, וכידוע דכל מעשי האבות ומשה רבינו והילוכם אינם נוגעים אך לימיהם ואינם ספורים בעלמא, אלא הם נוגעים לכל דור ודור בכל עת ובכל שעה (כמוכא בזוה"ק ח"ג קנב א', ועיין עבודת הקודש ח"ב פ"ג ופכ"ד).

וברש"י הק': ויאמר אליו אני ה'. נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני, ולא לחנם שלחתיך, כי אם לקיים דברי שדברתי לאבות הראשונים וכו': וארא. אל האבות: באל שדי. הבטחתם הבטחות, ובכולן אמרתי להם אני אל שדי: ושמי ה' לא נודעתי להם. לא הודעתי אין כתיב כאן, אלא לא נודעתי, לא נכרתי להם במדת אמיתית שלי שעליה נקרא שמי ה', נאמן לאמת דברי, שהרי הבטחתם ולא קיימתי:

א] **והנה** צ"ב במה שכתב רש"י הק', דכיון שהשי"ת נתגלה לאבות הק' בא-ל שדי אינו צריך לאמת דבריו, והרי השי"ת הוא דיין אמת ושומר הברית, ובנ"י מאמינים לכל דבריו בין אם נגלה בא-ל שדי ובין אם נגלה בשם הוי"ה ב"ה.

עומד וחוצץ מלראות המראות הנפלאים דגילוי אלוקות מחמת מציאות השבירה הגורמת לבלבול ופיזור הראות עד שאי אפשר לראות ולהשיג אור התכלית, אור השי"ת, כי אם בסתימו דעייניו, וכמובא בסה"ק לקו"מ (פ"ה) דבשעה שעובר על יהודי איזה צרה וקושי ועגמת נפש, מיד הוא סותם ועוצם את עיניו כנראה בחוש, ושוכח מחיזו דהאי עלמא ואזי נשמתו נזכרת באור אלוקותו ית"ש ומתבטלת לפניו, וע"י זה נמשך לו דעת להסתכל על התכלית דכולו טוב, כולו אחד, עד שאינו מרגיש יותר ביסורים, דכל היסורים נמשכים אך ורק מחסרון הדעת (ע"ש), ועיין לקו"מ ח"ב קלג). וזהו שמבואר כאן בזה"ק דכן הוא בגשמיות, בשעה שאדם עוצם עיניו אזי נגלים לעיניו כל מיני גוונים דנהרין, דעליהם לא חלה מציאות השבירה, דהשבירה חלה בעיקר על מראות הגשמיות דחיזו דהאי עלמא הנראות לעיניים כשהם פקוחות, וכמו שרואים שאדם הרוצה להידיבק למעלה,

ב] כי איתא בזה"ק (הנ"ל): ורוא דא סתים עיניך ואסחר גלגלך, ויתגליין אינון גוונים דנהרין דמזדהרי, ולא אתייהיב רשו למיחמי אלא בעיינין סתימין, בגין דאינון סתימין עלאין, קיימי על אינון גוונים דאתחזיין דלא מזדהרי. ועל דא קרינן משה זכה באספקלריא דנהרא, דקיימא על ההוא דלא נהרא, שאר בני עלמא בההוא אספקלריא דלא נהרא, ואבהן הוו חמאן מגו אלן גוונים דאתגליין, אינון סתימין דקיימי עליהו דאינון דלא נהרין, ועל דא כתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, באינון גוונים דאתחזיין, ושמי יהו"ה לא נודעתי להם, אלן גוונים עלאין סתימין דזהרין, דזכה בהו משה לאסתכלא בהון. ורוא דא דעינא סתים וגליא, סתים חמי אספקלריא דנהרא, אתגלייא חמי אספקלריא דלא נהרא, ועל דא וארא באספקלריא דלא נהרא דאיהו באתגלייא, ביה כתיב ראיה, באספקלריא דנהרא דאיהו בסתימו כתיב ביה ידיעה, דכתיב לא נודעתי (א). היינו דהעולם הזה

(א) תרגום (ע"פ הסולם) – וזה סוד סתום עיניך, ותסבב את גלגלך, ובוה יתגלו אלו גוונים המאירים, שמזדהרים, משום שלא ניתן רשות לראות אלא בעינים סתומים, כי הם הסתומים העליונים העומדים לאלו הגוונים הנראים שאינם מאירים.

ועל זה למדנו, משה זכה באספקלריא דנהרא, העומדת על ההיא שאינה מאירה. שאר בני העולם, באספקלריא ההיא שאינה מאירה. והאבות היו רואים, מתוך אלו הגוונים המתגלים, את אלו הסתומים העומדים עליהם, שהם אינם מאירים, וע"כ כתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא–ל שדי דהיינו באלו גוונים הנראים.

ושמי יהו"ה לא נודעתי להם, אלו הם גוונים העליונים הסתומים והמאירים, שזכה בהם משה להסתכל בהם. וזה סוד שהעין (הוא פעם) סתומה (ופעם פתוחה) ומגולה, (אם היא) סתומה, היא רואה אספקלריא המאירה, (ואם) נתגלתה, רואה האספקלריא שאינה מאירה. וע"כ וארא, באספקלריא שאינה מאירה, שהיא בנגלה, בה כתוב ראיה. באספקלריא המאירה, שהוא סתום, כתוב בו ידיעה, שכתוב לא נודעתי.

רימונים לרמ"ק, שער הגנונין) דיש כמה מיני גוונין שבהם מאירים הספירות והשמות הק', וכל גוון וגוון רומז על ספירה ומדרגה אחרת. והנה כשמתבוננים בפשיטות בשם הוי"ה הוא בבחי' אותיות שחורות, ואף דזו ג"כ דרגת דבקות גדולה בבורא ית', עכ"ז הוא בבחי' גוונין שאינם מאירין ואספקלריא שאינה מאירה, משא"כ כשרואים השמות הק' מאירים באור יקר בגוונין עילאין אזי הוא בבחי' אספקלריא המאירה, ואע"פ דוודאי שלא נמצא למעלה שום גוונין ואותיות, עכ"ז ניתנה רשות להנצל להדבק במאצילו ע"י ההתבוננות בשמותיו הק'.

ד] וזהו דאיתא בדברי רבותינו ז"ל (ברכות לה ע"ב) דכל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה חבר הוא לאיש משחית, דנעשה חברו של ירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים. וצריך לכ' להבין מה עניין הפגם דירבעם בן נבט למי שלא מברך ברכות הנהנין. ור' המהרש"א הק' מבאר, דהנה בשעה שהנביא אחיה השילוני המליך את ירבעם בן נבט, חתך בגדו לשנים עשר גזרים ונתן לו עשרה ובכך המליך אותו על עשרת השבטים (מלכים א, יא ל), ובשעה שחטא ירבעם בן נבט פגם בכל העשר קדושות ובעשר ספירות, והוא עניין העשרה גזרים שחתך אחיה השילוני, וזהו שהפגם בברכות הנהנין חבר הוא לירבעם בן נבט, דהנה בברכת המוציא לחם מן הארץ ישנם י' תיבות והם כנגד העשר קדושות שבהם פגם ירבעם בן נבט. ולכאורה עדיין הדברים חתומים

אזי עוצם את עיניו, ואף דגם אז עיניו רואות כל מיני מראות גשמיות, אך אלו המראות אינם שקולים כהמראות הפשוטות שרואה בשעה שפוקח עיניו דכל מציאות העולם נתונה בתוך שבירה הסתרה והעלמה.

ובשעה שהעיניים פקוחות אזי המראות הם בבחי' אספקלריא שאינה מאירה, דהמראות אינם מאירים ואין בהם גילוי אלוקות והיא בחי' ירידת מידת המלכות לגלות, ומשם קשה ביותר להדבק למעלה. משא"כ בשעה שהעיניים עצומות אזי הוא יותר בנקל לאדם לדבוק בשורשו, ואף שהמראות שרואה הם עדיין בבחי' מראות גשמיות, מ"מ הם יותר מאירים, דהם בבחי' אספקלריא המאירה והיא בחי' זעיר אנפין, ואף דהבחי' האמיתית דאספקלריא המאירה שהיא בחי' משה רבינו, היא באופן גבוה ונעלה במאוד מאוד, עם כל זאת בהשתלשלות אלפי אלפים מדרגות אצל האדם התחתון, בבחי' ומבשרי אחזה אלוקי מצינו דבעצימת עיניים נקל יותר לאדם להשיג הדבקות מאשר בעיניים פקוחות, וכל אלו הבחינות הן משתלשלות מדרגה נעלית ביותר הנקראת אספקלריא המאירה ושאינה מאירה.

ג] **וישנם** בזה ב' דרכי דבקות כלליות שעל ידם יתדבק האדם בבורא ית"ש. הא' היא דרך הדבקות בשמות הק' בפשיטות, ע"י שמתבוננים ודבקים בשמותיו הק', והב' שרואים השמות הק' בכל מיני אורות וגוונין מאירים, כמו שנמצא בכתבים (עיין פרס

וסתומים וצריך עדיין להבין עומק השייכות בין עניין הברכות לחטאות ירבעם בן נבט.

ונראה לבאר הענין, עפ"י מה דאיתא בכתבי ר' האריז"ל (לקוטי תורה מלכים א יא) דירבעם בן נבט היה נשמת יוסף, והיה בבחי' משיח בן יוסף שנפל. והנה קדושת היהודי תלויה בבחי' יוסף שהיא בחי' שלמות הקדושה (דיוסף עמד בנסיון הקדושה בגבורה עצומה כידוע), ובקרב כל יהודי ישנה קדושה נוראה בבחי' הניצוץ של משיח בן יוסף, וחלילה וחלילה בשעה שנופל בענייני הקדושה אזי נעשה חבר הוא לאיש משחית לירבעם בן נבט שהיה בחי' יוסף שנפלה, רק דלכאורה צריך להבין איך יתכן שנשמה כ"כ גבוהה של ירבעם בן נבט שהיא נשמת יוסף הצדיק נפלה כ"כ הרבה מדרגות שאולה עד שחטא והחמיא את ישראל רח"ל ועוד בענייני ע"ז. והנה מבואר ברמ"ק הק' דרשב"י היה ניצוץ דאחיה השילוני (וכמובא בספר גלגולי נשמות להרמ"ע מפאנו אות פ ס"ק ח) שדרכו נשתלשל החטא דירבעם בן נבט, ולפיכך חיבר רשב"י הק' ספר הזהר הק' לתקן פגם זה.

דנהה ירבעם בן נבט היה בבחי' פגם החכמה, בחי' משיח בן יוסף שנפל כנ"ל, דלמידת החכמה יש את תוקף הקדושה רק כשהיא מלובשת בבחי' בינה, וכשמידת החכמה נופלת ח"ו, זהו הפגם דבחי' ירבעם בן נבט, בסוד מיתת משיח בן יוסף, והוא שורש פגם היסוד היפך הקדושה ר"ל. וע"כ מוכרחת מידת

החכמה להתלבש תמיד בבחי' הבינה שהיא בחי' עבודת ה', והיא בחי' הברכות שאנו מברכים, דבחי' החכמה היא השכל של הידיעה שמכיר שהכל הוא אלוקות ואין עוד מלבדו, והיא עיקר העבודה של היהודי, להמשיך האור של משיח בן יוסף, וזה עיקר תיקון הנפש שנכיר ונדע שהכל הוא אלוקות. וירבעם בן נבט אף הוא ביקש לגלות זה האור שהכל הוא אלוקות אך הוא הילך רחוק מדי, מחמת שלא נכלל במידת הבינה שהיא בחי' העבודה דברכות, דהבינה נקראת ברכה (עיין פע"ח שער הברכות פ"א), וע"כ הוא פגם בכל העשר קדושות, והחל לומר שכל העולם הגשמי הוא אלוקות, ועשה עגלי זהב, דהיינו שקדש את מציאות הגשמי לגמרי ועשה מהגשמיות אלוקות והוא פגם נורא מאוד (דרך בהעלם אנו אומרים דכל המציאות הגשמי היא כולה אלוקות, ואין להשתמש בדעת נוראה זו בגילוי, דזהו שורש כל החטאים), ור' שמעון בר יוחאי שהיה גלגול נשמת אחיה השילוני כנ"ל, תיקן הדבר בסוד מה דאיתא בגמ' (ברכות לה ע"א) מאי תקנתיה של מי ששגג בברכות ילך אצל חכם, ומסיק בגמ' ילך אצל חכם מעיקרא. והנה חכם הוא בסוד חכמה דאצילות, וחכם מעיקרא מרמז על בחי' החכמה סתימאה שמלובש בה גבורה דעתיק, דירבעם בן נבט פגם בכל העשרה מיני קדושות, דלא היתה לו בחי' הבינה עם החכמה והוא בסוד הפגם דנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, היינו דחושב שכל העולם הזה, הכל הוא אלוקות גמור (בסוד החכמה) וכשאין לו הלבוש דבינה שהוא בחי' ברכות הנהנין בחי' הצמצומים הקדושים

אמת גילו שעיקר עבודת הש"י הוא בדרך התשובה התמידית, וכדברי ר' בעל הנעם אלימלך זי"ע (פר' יתרו, בחדש השלישי) שזהו עיקר העניין של המאה ברכות שצריך לברך בכל יום, שצריך לעלות מדרגה לדרגה מאה פעמים בכל יום, דיהודי צריך לשוב אל קונו ויוצרו בכל עת ובכל שעה, וזה היה עיקר הדרך של הבעש"ט הק', להוריד אור היחוד, אך באופן שהיחוד יפעל אצל ליבות ישראל לשוב אל צור מחצבתם, וזה סוד עבודת הברכות, להוציא מדרכו של ירבעם בן נבט שנתעסק ביחוד ונכשל בעגלי זחב מחמת שלא התעסק בברכות, שהם בחי' עבודת הבינה והתשובה, ולא נכלל בבחי' חכם מעיקרא דהוא שורש החכמה דהוא הגבורה דעתיק המלוכש בחכמה סתימאה, ולא עסק בעבודת התשובה התמידית.

ובאמת מה שאין בנ"א עסוקים בתשובה תמידית, ואף שלפעמים הם מהרהרים וחוזרים בתשובה על חטאיהם ופשעיהם, אך אין זה בתמידות, הוא משום דיש להם גאווה מוסתרת בלבם, דבשעה שרואים אנשים העוברים על כל מיני חטאים ח"ו, אזי חושבים בלבם דבזה החטא אינם נכשלים, ולא חוזרים בתשובה על כך, אלא אדרבה מתגאים בלבם, דאולי הם נשאים ורמים במעלתם על פני בנ"א אחרים, דהרי הם לא נכשלים באלו החטאים. ור' בעל פרי הארץ כותב דברים חריפים ביותר שקשה להעלותם על הלשון באם חלילה אדם מתגאה בלבו על כל יהודי יהיה מי

נופל לפגם ע"ז ומשם לכל הפגמים ר"ל. ורשב"י זי"ע תיקן זאת ע"י שגילה את ספר הזוהר הק' דהוא כולו בחי' רז שעולה בגימ' אור, והוא האור דחכמה, אך הוא לא גילה את סודות התורה גרידא, אלא הוא גילה זאת בדרך שיש בסודות התורה השלמות דבחינת החכמה סתימאה הכוללת הגבורות דעתיק, שהיא בחי' הרוח אלוקים המרחפת על פני המים דא רוחו של מלך המשיח (בראשית רבה פר' ה א), והוא בחי' הרוח דגבורה דדעת דעתיק שמאירה באורא ומאירה במוחא סתימאה (עיין שער מאמרי רשב"י - פרוש האידרא זוטא), דבפנימיות התורה יש מידת הדין נוראה כדברי רבינו החייט (בס' מנחת יהודה וכמובא בע"ה שער יג פ"ו) שחכמה היא בחי' דין (ועיין פרדס רימונים שער ה פ"ה), היינו דאף שלומדים סודות התורה שגילה רשב"י, ומכירים שהכל הוא אלוקות, צריך לעשותה יחד עם עבודת הבינה דהיא בחי' עבודת התשובה, דר' שמעון בר יוחאי תורתיו ודברי הסודות מביאים לידי תשובה אל הש"י, דעיקר הפגם של ירבעם בן נבט היה שהאור דחכמה שגילה לא נכלל בשורש החכמה שהיא חכמה סתימאה, הכולל מידת החכמה בגבורות קדושות דהם בחי' בינה, וע"כ לא עסק בעבודת התשובה.

ח] ועיקר העבודה של צדיקי האמת היא לתקן הפגם דירבעם בן נבט ולהמשיך האור של ר' שמעון בר יוחאי הכולל דרך התשובה התמידית, וכל הצדיקים הקדושים כהבעש"ט ושאר צדיקי

שיהיה, ידע שהוא נמשך מהרע השרשי שמסתתר בקרב האדם והוא הגאווה הטמונה בלבו שמתגאה על יהודי אחר ח"ו, וצריך להכיר ולדעת שזהו שאינו עובר על אלו החטאים שחברו נכשל בהם, הוא משום שהש"י לא הביא אותו לידי זה הנסיון שיש לחברו בבחי' אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו (פ' אבות), והרי הוא רואה בעצמו שאין הוא יכול לעמוד בנסיונות שמנסים אותו לבדו, וכל לב יודע מרת נפשו, כמה פעמים חלילה נפל לחטאים קשים שבהם מנסים אותו, וע"כ איך יוכל להתגאות על יהודים אחרים שמנסים אותם בנסיונות שהוא עדיין לא עבר, וצריך לחשוב בדעתו שאלמלי שניסו אותו בנסיונות שניסו את זולתו לא היה עומד בהם אפי' שעה אחת, וע"כ צריך להרגיש שהוא מחוייב באותו החטא שחברו נכשל בו, דהכל מסובב בהשגחה העליונה שהש"י רוצה לנסות זה היהודי בזו הבחינה ויהודי אחר בבחי' אחרת, וצריך להכיר ולדע דכל בני ישראל הם לב אחד ונשמה אחת, ורצון הש"י שישוב האדם לא רק על העברות והנסיונות שעוברים עליו, אלא שיאמר אשמנו בגדנו וכו' בל' רבים דבכל חטא שרואים או שומעים בכל מקום שהוא, צריך היהודי לחוש שכל בני ישראל הם לב אחד ונשמה אחת, ועליו עוברים כל החטאים והנסיונות כשם שעוברים על זולתו, ורק זה מביא ליהודי את הענווה האמיתית והשפלות האמיתית, וזה השורש ותחילת של עבודת התשובה, דאדם שלא נמצא בענווה כמו דוד המלך שאמר (תהלים כב, ז) ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי

עם, ולא נתגאה על שום נפש מישראל, אזי אין לו שייכות באמת למצוות התשובה, דעיקר עבודת התשובה היא כשהיא קשורה לשפלות הרוח בתכלית, ועיקר השפלות היא בבחי' שבו איש תחתיו (שמות טו, כט) היינו שמחזיק עצמו תמיד בשפלות למטה תחת מקומו ומדרגתו (עיין לקו"מ ע"ט), שלא יהיה מתגאה על יהודי אחר ע"י כך שרואה שהוא מתקן באיזו מידה יותר מחברו, דצריך להתבונן במאוד דאיך יוכל להתגאות על חברו, דהרי רואה בעיניו דאין הוא יכול לעמוד ולהתקיים אפי' שעה אחד נגד הנסיונות שהש"י מנסה אותו בהם, וא"כ איך יכול להתגאות בגאווה פסולה כנגד רעהו. והש"י לא יכול לסבול זו הגאות ח"ו, וזו עיקר דרך הבעש"ט הק' שהביא לעולם המהלך של דרך התשובה בכל עת ובכל רגע ולשוב על כל העבירות ואף על כל המצוות שלא קיים בשלמות הראוי בין שהוא נכשל בהם חלילה, ובין אם רואה עבירה אצל זולתו, צריך לידע שזו גם העבירה והחטא שלו, והש"י לא הראה לו את חטאי חברו רק בשביל שישכיל שזה בעצם גם העבירות שלו, ואף שלא נכשל בהם בפועל, אך למעשה גם זו העבירה שלו (ועיין מאור עינים פר' חקת). בראשית ד"ה ויצו, ומאור עינים פר' חקת).

ז) **ובשעה** שיהודי הולך בזו הדרך וחוזר בתשובה בכל עת על חטאיו ואין מתגאה על חטאי חברו, אלא אדרבה משפיל דעתו ורוחו ויודע שכל ישראל ערבים זה לזה, אזי זוכה להתקשר בקשר אמין עם כל נשמות ישראל, ומתחיל

והעולה על כולנה אומר הרה"ק מקאמרנא דבשעה שיהודי זוכה לחוש בשפלות יתרה כלפי רעהו בלי שום חשבונות כלל מי גדול ממי, אזי הוא מתנה גדולה ועצומה מן השמים, וכשאדם יתעסק בתשובה כראוי, יזכה אותו הש"י לחוש ולהרגיש את שפלותו כלפי זולתו, ויזכה להרגיש בפועל הגמור האור הגדול שבבחי' שבו איש תחתיו שהוא האור דשבת קודש, כמו שכותב ר' בעל הליקו"מ (ע"ט) דכל האור דשב"ק הוא בסוד שבו איש תחתיו, היינו דיהודי צריך להרגיש שהוא פחות בערכו מכל יהודי, ולהרגיש מעלתם של נשמות ישראל, ואת גדולת ונפלאות השעשועים שהש"י משתעשע עם כל יהודי ויהודי למעלה מהכל, וזו התשובה האמיתית והיא עיקר העבודה הגבוהה מכל העבודות, דהתשובה קדמה לעולם (בראשית רבה פר' א), ולכל העולם אין קיום בלי התשובה.

[ז] וזהו שאמרו חז"ל (סנהדרין לה) דבשעה שרצה הקב"ה לברוא עולמו התנגדו המלאכים ואמרו, מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ה, ה) ואומר ע"ז ר' האר"י הק' (ספר הקומים בראשית) דהוא הסוד שמידת המלכות של הקב"ה שהיא בחי' העיגולים בחי' הנוק' לא הסכימה שיכרא העולם, דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (כתובות יז ע"א), ואם אין תשובה איך יתקיים העולם, דבאמת קשה מאוד לעמוד כאן בעולם השפל, בכל הנסיונות והקשיים שעוברים על נפש הישראלי, דכל העולם נמצא בהפך השלום בכל בחינותיו וע"כ מלאכי השרת מלאכי

לתקן את הפגם הנורא דירבעם בן נבט, דאף שהיה במדרגה גבוהה ונשאת מאוד בשורש השרשים דהיה בבחי' נשמת משיח בן יוסף כנ"ל, אך הוא פגם בעניין הברכות שהם בסוד עבודת הבינה, דלא התעסק בתשובה תמידית, ואף דוודאי הוא שב לפעמים על חטאיו דהרי היה חכם מופלג למעלה מכל הסנהדרין (גמ' סנהדרין שם), אך לא נתעסק בתשובה תמידית, וכדברי הבעש"ט דצריך לשוב בתשובה כסדר אחר כל מצווה ומצווה ואחר כל פעולה ופעולה, והעולה על הכל דהתשובה צריכה להיות בבחי' הבינה דהיא בבחי' לאה בחי' ענווה (ע"י שער הכלים פ"ב), דעבודת התשובה צריכה להביא יהודי לידי שפלות רוח וענווה יתירה בפני כל אשר בשם ישראל יכונה, ולא חלילה היפך זה, דמי שמאמין במצוות התשובה, ורואה את רעהו חוטא ח"ו, אזי מכיר ויודע שאם חברו ישוב בתשובה שלמה יזכה לבחי' מקום שבעלי תשובה עומדין ואין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם (ברכות לד ע"ב), וא"כ איך יוכל להתגאות על זולתו, דאף אם יאמר שחברו חטא ופשע יותר ממנו, אך בודאי שחברו הרהר כבר בתשובה ובמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ועוונותיו נהפכו לזכויות וא"כ הוא במדרגה גבוהה ממנו, וע"כ מי שמאמין בעבודת התשובה לא יכול להתגאות על שום נאצל, ובשעה שהס"מ מדבר על ליבו שחברו חוטא יותר גדול ממנו, אזי צריך להאמין במעלת עבודת התשובה, היינו שהשני ע"י תשובתו נמצא עתה במדרגה גבוהה ממנו.

דעה חכמה לנפשך

השלום אינם מסכימים שייכרא העולם, ואך מידת התשובה היא לבדה מסכמת שייכרא האי עלמא שפלה, דתשובה קדמה לעולם, ורק ע"י התשובה שהיא בחי' האור אין סוף הסובב שהוא בחי' הבינה (דהענינים הם בחי' נוק', והיושר הוא בחי' ז"א ואא"ס הסובב הוא בחי' בינה) יש קיום לעולם, וע"כ כתיב (ירמיה לא, ה) בבכי יבואו ובתחנונים אובילים דוהי הבכיה דלעתיד לבוא, שבני ישראל יחזרו שוב להיות בחיק אביהם, ולא רק בבחי' התשובה דעולם הבינה, אלא (כמובא בכתבי ר' בעל התניא) דאית תשובה שבאה ממקור החכמה, בבחי' ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, דהוא מקום ראייה והסתכלות עמוקה בפני הוי"ה, שיהודי יזכור שהש"י עומד כנגדו כדכתיב על לעתיד לבוא (ישעיה מ, ה) ונגלה כבוד הוי"ה וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר, ובבחי' וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא אליך (דברים כה, י), והוא מחמת הראייה האלוקית שיוכה לה כל יהודי, ועל דא כתיב בבכי יבואו, דאזי תתעורר התשובה דבחי' החכם מעיקרא דהוא הרוח אלוקים, רוחו של משיח, היינו ע"י שבני ישראל יהיו עוסקים כל העת בראייה האלוקית, ולא כירבעם בן נבט שעסק מצד אחד בהתבוננות שהכל הוא אלוקות בחי' חכמה אך לא נתעסק בברכות שהם עבודת הבינה כנ"ל ולא עסק בתשובה.

ולפיכך התיקון הוא לילך בדרכו של ר' שמעון בר יוחאי וחיבורו הק', היינו שצריכין באמת להיות מונחים בכל

עת בראייה האלוקית ולחשוב תמיד שהכל הוא אלוקות, אך זו ההתבוננות צריכה לעורר את בחינת החכמה סתימאה שהיא בסוד התשובה התמידית, והיא דרך הבעש"ט ותלמידיו שלא היתה שעה אחת ורגע אחד ביום שלא נתעסקו בעבודת התשובה, ולפיכך היו כל העת בשפלות רוח נוראה אחד כלפי רעהו, ואף כלפי כל איש יהודי ואף הגרוע ביותר יהיה מי שיהיה חשו דהם שפלים וירודים יותר ממנו, והם ראו והסתכלו על כל יהודי איך שהוא באמת בתכלית המדרגה והמעלה, כמו הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב בשעה שראה חוטא גדול, היה פונה אליו ואומר לו שוב בתשובה אל יוצרך ועי"כ תהא נחשב גדול ממני במעלה, ולא אמר זה בדרך צחות והיתול, אלא כיוון לכך בפשימות ממש, דכן היה חיי חיותם באמת, בזה האור ובזו החיות, דידעו באמת גודל מעלת התשובה כלפי מי שאמר והיה העולם, דוהי העבודה הנעלית ביותר למעלה מכל העבודות, דתשובה קדמה לעולם, וע"כ צריך להתעסק בכל רגע ורגע בתשובת אמת. וזה בחי' האור דדוד המלך, היינו שלא להתעסק רק בעבודת התשובה מתוך עצבות ומרה שחורה אלא מתוך דרגת אמונה גדולה מאוד ביחודו ית' שמו, דהוא ראוי וישר אך לשעה כמובא בספרים הק'. וכידוע בשם הרה"ק ר' זושא דעיקר עבודת התשובה היא לא בדרך יראה תתאה אלא עיקר התשובה היא מתוך התבוננות בראייה האלוקית שהיא תשובה מתוך הכרת מציאות הוי"ה, בבחי' בבכי יבאו כנ"ל, דצריך לבכות מחמת ההכרה שמרגישים

וידועים שיש מנהיג לבירה ורוצים שוב להיכלל בו ית', ובזו התשובה נתעסקו תלמידי הבעש"ט בכל עת.

זוהו החידוש של בית המקדש, דבסתמא אין המלכות מסכמת כשרוצים להתקשר אליה דהרי פגמו במידת המלכות, בבחי' פגם הגאווה כנ"ל, ולכן תיקונה הוא רק בכח התשובה האמיתית בסוד שבו איש תחתיו שהוא סוד הענוה כנ"ל, וע"י זה יוכל להיות נכלל שוב בעיגולים. וע"כ עיקר הכוונות שמכוונים לתקן את בחי' העיגולים הם דייקא בשעה שעוסקים בעבודת התשובה, דהנה ע"י עבודתנו בתורה ובמצוות אנו מתקנים בעיקר את בחי' היושר כמבואר בכתבי האריז"ל (עיין אוצרות חיים שער עיגולים ויושר) ורק בדרך ממילא נתקנים העיגולים. וזהו החידוש של עפר בית המקדש דהוא בסוד המלכות בחי' העיגולים, שנתקנת ע"י עבודת התשובה שהיא בחי' הבינה בסוד בית המקדש (עיין שער מאמרי רשב"י בראשית, א"ר אלעזר שתיקא דילי), דרך יחד עם אור הבינה והתשובה יכולים להשתמש בקדושה במידת המלכות.

ועי"ז יכולים לזכות למאמר ה' דנעשה אדם בצלמנו כדמותנו, דכל דיבור שיצא מפי הש"י הוא נצחי וקיים לעד, דהש"י אמר נעשה אדם בל' רבים, בצלמנו כדמותנו, וא"כ מוכרח הוא הדבר, דלבסוף ניכלל גם בבחי' הצלם וגם בבחי' הדמות, היינו בין בהקו ובין בהעיגולים, וניכלל במלכות דקדושה. אמנם בתחילת העבודה אנו רחוקים מבחי' השלמות דמידת המלכות, בסוד מקרה שבירת המלכים, בסוד האספקלריא שאינה מאירה (דפגם שבירת המלכים הוא בסוד פגם העינין, הגורם לפגם הראות, והוא בסוד פגם השלום

וזוהו דבשעה שרצה הקב"ה לברוא את האדם כתיב, נעשה אדם בצלמנו וכדמותנו (בראשית א כו), ומאידך בשעת בריאת האדם כתיב ויברא אלוקים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו (שם פסוק כז), ודייק רבינו האריז"ל מדוע בשעת בריאת האדם אין כתיב עניין הדמות, והענין הוא דהנה הצלם הוא בבחי' הקו דהאור א"ס והוא בחי' זעיר אנפין, והדמות הוא בבחי' העיגולים בחי' המלכות נוק' דו"א, ובשעה שנברא האדם כתיב ויברא אלוקים את האדם בצלמו, היינו דרך הקו הסכים בבריאת האדם, והעיגולים שהם בחי' המלכות לא חפצו בבריאתו, דבשעה שפוגמים במידת המלכות אזי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ולכן לא הסכימו המלאכים בבריאת האדם שיחטא ויפגום המידת המלכות של הקב"ה, ולכן רק ע"י המשכת הקו דהאור אין סוף שהוא בסוד אור התשובה שהוא בחי' בצלם אלוקים, יש קיום לבריאה. וזהו שאמרו חז"ל חק' (ילקוט' ויקרא ב תנה) דהקב"ה ברא את האדם מן העפר דבית המקדש, היינו שמידת המלכות (שהיא בחי' עפר כידוע – עיין תקוני זוהר קד ע"ב) שהיא בחי' העיגולים שקדמו ליושר, כבר נתקנה ונתכללה עם בחי' האור דבית המקדש דהוא בחי' אור הבינה ואור התשובה, דאין לנו הכח להתקשר למידת המלכות אלא כשאור התשובה מתקשרת עמה,

דאנא אמלוד הפך דרך הענוה והתשובה האמיתית המתקנת הראיה לבחי' אספקלריא המאירה, עיין ספר אוצרות חיים שער הנקודים), דכחיום הזה הראיה וההסתכלות בעולם הזה היא פגומה, ומרחקת את היהודי מהש"י, ועל ידי שנתעסק באמת בעבודת התשובה אזי מידת המלכות תבוא על תיקונה השלם.

וא"א לבוא לידי תשובה בפשיטות אם לא שהולכים בדרך של בכי יבואו, היינו שנכנסים לנקודת השורש דחכמה, שהיא חכמה סתימאה כנ"ל, ומכירים את מי שאמר והיה העולם, ומתבוננים כל העת בעומק היחוד, אך לא כירבעם בן נבט דלא שב מכח זה בתשובה ופגם בבחי' שנהגה מן העולם הזה בלא ברכה, דלא התעסק ג"כ בעבודת הברכות שהיא בחי' בינה, אלא דצריך לילך לחכם מעיקרא, היינו שיכנס לעבודת התשובה בכל עת, ע"י היהודים הקדושים, ובכל דבר שיהודי עושה הוא צריך להתבונן איך שהכל אלוקות. והמחשבות הללו מביאים לו התעוררות עצומה לאשתאבא בגופא דמלכא (עיין זהר ח"א ריו ע"ב), ולתקן הכל ולשפר מעשיו, ולהאמין באמונה שלמה שבזכות שעוסק בעבודת התשובה נתקן הכל בין אצלו ובין אצל רעהו, ולהאמין שכשרעהו עושה תשובה אזי הוא עולה למקום גבוה אשר אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם, ולהיות מונח בענווה ובשפלות הרוח של מידת התשובה.

ט] וזה סוד הענין שמושה רבינו זכה שהש"י יתגלה אליו בשם הוי"ה

ב"ה, בבחי' אספקלריא המאירה, משא"כ האבות הק' אף שהש"י נתגלה אליהם, אך הוא בבחי' א-ל שדי, בבחי' אספקלריא שאינה מאירה, דהם לא המשיכו עדיין בעולם את סוד התשובה התמידי של בחי' אחי-ה אשר אחי-ה, דרך משה רבינו זכה שהש"י יגלה לו שמו, אחי-ה אשר אחי-ה, דהוא השם של עבודת התשובה שהיא בחי' שם אחי-ה (עיין לקו"מ ו), וכאשר זוכים להשם של התשובה, אזי מתגלה שמו של הש"י באופן אחר לגמרי, דמתגלה המידה האמיתית של הש"י שהוא שם הוי"ה, דהעיקר הוא דייקא הגילוי דשם הוי"ה, דשם הוי"ה משמעותו שהש"י מהווה את העולם באמיתיות אלוקות, דהאמת הוא שהכל הוא אלוקות, וכל זמן שנמצאים בבחי' אספקלריא שאינה מאירה, אסור להתבונן בזו האמת עד הסוף, דזהו הפגם של ירבעם בן נבט דהיה אחוז באספקלריא שאינה מאירה, והיה מונח בחיזו דהאי עלמא, והיה מקושר בגשמיות ושרוי בחטא, ואף על פי כן אמר שהכל הוא אלוקות, בסוד העגלי זהב שהם בחי' הפגם הנורא דע"ז, שאומרים על גשמיות ועל חטאים שהכל הוא אלוקות, ולא מתעסקים בעבודת התשובה.

וזה הסוד שאמרו חז"ל שפוגם בברכות חבר הוא לאיש משחית שהוא ירבעם בן נבט, אך אם פונים לחכם מעיקרא היינו לבחי' הגבורה דעתיק הגנוזה תוך החכמה סתימאה (שהיא מידה הכוללת בשלמות בחי' החכמה שהכל אלוקות כנ"ל יחד עם שלמות הגבורות והצמצומים

היחוד, והוא סימן שלא דרך על מפתן התשובה, דמי שנגע כף רגלו בדרכי התשובה מיד מקבל האור דדוד המלך והצדיקי אמת שהיו בשפלות אמת לפני הוי"ה ית' שמו, דהצדיקים הם בבחי' שבת שבו מאיר הארת שבו איש תחתיו שהיא שפלות אמיתית, ואזי מתחיל לראות הגוונים מאירים, ואת האור הגדול שיש בלבבות ישראל ורואה גדולת מעלת נפש היהודי, וחש בשפלות נגד כל יהודי, וכל רצונו וחשקו הוא אך לאשתאבא בגופא דמלכא, ולהתאחד עם כל נשמות ישראל לפני בורא כל עולמים.

[י] וזהו שפירש דברי רש"י הק', ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, במידת אמיתית שלי, דבשעה שיהודי זוכה לילך בדרך התשובה והיחוד, אזי הוא מתחיל לחוש את הגילוי האמיתי שהכל הוא אלוקות, שהוא היחוד העליון שמתגלה ע"י היחוד התחתון עם נשמות ישראל. דכל זמן שאנו שרויים בגלות, לא יכול להתגלות בשלמות שם הוי"ה, דאורך הגלות הוא מחמת דעדיין לא נתגלו הרחמים הפשוטים שבהם ממתקים כל צער הגלות, אמנם כאשר בא משה רבינו וגילה הדרך דבחי' חכם מעיקרא כנ"ל, בסוד חכמה פתימאה, דהיא דרך החכמה שמגלה שהכל הוא אלוקות, יחד עם עבודת התשובה והשפלות, מיד נתגלתה המידה האמיתית דשם הוי"ה דהוא בחי' יחודא עילאה, ואזי הגוונים נעשים מאירים, דרואה ומתבונן דכל העולם משוועים לגילוי אלוקות ודבקות בא-ל חי.

הקדושים שהם גבורה דעתיק), אזי מותר להתבונן בהמידות האמיתיות של הבורא, היינו להשיג בשם הוי"ה, ע"ד הנאמר במשה, ותמונת הוי"ה יביט (כמדבר יח, ט), דעיקר העבודה היא כדרך משה רבינו שזכה לתמונת הוי"ה יביט, דכל העת עלה בדרגת אספקלריא המאירה, וראה איך שהכל הוא אלוקות, וזו עיקר העבודה שהש"י מבקש ודורש מהנברא, שיכנס כל העת אל ההתבוננות שבבחי' ותמונת הוי"ה יביט לראות האספקלריא המאירה, בבחי' המידות האמיתיות של הש"י. אמנם כ"ז צריך להיות מכח החכם מעיקרא כנ"ל, היינו דזה צריך להביאו כסדר לידי תשובה וחרטה על עוונותיו, ומתוך כך להיות שפל לפני כל נברא ולא חלילה להתנאות בעבודותיו ויגיעותיו כלפי זולתו, ועל שהוא לא עבר על החטאים שחברו נכשל בהם, דזו הגאות אין הקב"ה יכול לסבלה ועל זה נאמר אין אני והוא יכולים לדור בעולם ח"ו (פסח ה ע"א), אלא צריך לכנס לעבודת התשובה מתוך שפלות נוראה ולהאמין באמונה שלמה שכשם שהש"י מוחל לי כן הוא מוחל ומעביר חטאות כל עמו ישראל בתכלית, ואזי יוכל לבוא להתבונן ולהכיר בפאר וביופי של נשמות ישראל, וממילא יוכל לראות הגוונים נהירין דכל הבריאה, היינו שרואה איך כל העולם מאיר מכבודו ית', ובפרט בני ישראל שמאירים, ורואה איך כל יהודי מלא באור אלוקי, ואינו רואה ח"ו חושך במושבות בני' דהוא בחי' גוונים שאינם נהירין, דמי שרואה השני בבחי' רע וחושך אזי הוא רחוק לגמרי מיסוד הקדושה ומדרכי

וזהו העבודה דימי השוכבי"ם הק', להתעסק באמת בעבודת התשובה ולתקן כל אשר פגמנו ושחתנו, אך לא חלילה בדרך של עצבות ומרה שחורה, אלא בעבודת תשובה תמידית אל השי"ת בכל עת ובכל שעה מתוך חשקה ונענועים לראות פני הוי"ה, ולהאמין בכח התשובה ולהתוודות ולהתחנן לפני השי"ת שיסלח לנו ולעוונות כל עמו ישראל, ובכח התשובה זוכים לגאולה השלימה כדאיתא (פנהדרין צו ע"ב) דאין ישראל נגאלים אלא ע"י תשובה, וכדאיתא ברמב"ם (הלכות תשובה פרק ז ה) דכבר הבטיחה התורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין.

יא] וזהו שאומר הוזה"ק (הנ"ל) דהגילוי של השי"ת אל האבות הק' הוא בבחי' אספקלריא שאינה מאירה והוא בבחי' פתיחת העיניים והיא בחי' ראייה כבשעה שעיני האדם פקוחות, והגילוי דמשה רבינו דבחי' אספקלריא המאירה הוא בבחי' סתימת העיניים, דכן הוא להבדיל בגשמיות בשעה שאדם פוקח עיניו אינו מרגיש אור אלוקותו ית', דרואה בני האדם וכל חיזו דהאי עלמא, משא"כ כשסוגר עיניו ומשתדל לראות בעיני שכלו מראה רוחני, יוכל לזכות לבחי' אספקלריא המאירה, ולכן הוא טבוע בהאדם כשמחפש הדבקות אזי עוצם עיניו ומיד בא למדרגה גבוהה יותר מעד עתה, וכל זה נמשך בהשתלשלות מאורות העליונים, דהאור של פקחת העיניים הוא האור של מידת המלכות דהוא גילוי אלוקות בבחי' גווינן שאינם

מאירין, ומאידך גיסא בסתימו דעיינין נמשך האור דבחי' זעיר אנפין דשם הגוונים מאירים באורות יקרים שמוגלים יותר אור אלוקותו ית'.

אמנם עיקר עבודתנו היא לתקן את מידת המלכות דהיא בחי' פתיחת העיניים דייקא, דהיא בחי' הסתכלות העין בחיזו דהאי עלמא, דשם עיקר העבודה כגון שאדם מסתכל על חבירו בגאווה הלב ולא מתוך שפלות, וזאת משום כשמתבונן ברע שנמצא אצל זולתו מיד מרגיש שהוא גדול ממנו, ומתבונן בכך שהוא עצמו לא נכשל בזה החטא שחברו נכשל בו ומיד מתגאה על חברו ח"ו, ועל זה אמר הקב"ה (סוטה ה) אין אני והוא יכולין לדור בעולם, והעצה להינצל מכל זה היא ע"י שיהודי יתעסק כל העת בעבודת התשובה עד שיבוא להשגות ומדרגות גדולות בדרך התשובה, ומה שיהודים לא מתעסקים מספיק בתשובה הוא מחמת דאין יודעים ומכירים כח התשובה, דאם היו יודעים זה הכח היו מתעסקים בה בכל עת ובכל שעה דכח התשובה הוא גדול ונשא כ"כ דיכול לתקן הכל, דהתשובה קדמה לעולם. ואף אם אדם פגם במידת המלכות של הקב"ה דנתגאה והשליך אחרי גבו מלכות השי"ת וגם פגם בבחי' הראייה של המלכות דהיא בחי' פקחתו דעיינין והסתכל במראה הגשמי דעולם הזה שלא בדרך השלמות, אזי אם יכנס לעבודת התשובה כראוי יזכה לתקן הכל, דהאדם נוצר מעפר בית המקדש כנ"ל, והוא הסוד שמקשרים מידת המלכות לבחי' הבינה, היינו דלוקחים בחי'

העניגולים דא"ק שהיא בחי' המלכות השרשית שלא הסכימה עם הבריאה מחמת שידעה שהברואים יפלו לחטאים בסוד המלאכים שלא הסכימו בבריאיתו דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול כנ"ל, ומקשרים את זו המלכות שהיא בחי' העניגולים לבחי' היושר והוא בחי' הקו דא"ס ב"ה הנמשך ובא מהאור אין סוף הסובב שהוא בסוד אור הבינה, מידת התשובה שקדמה לעולם, ואזי נמתקת ונתקנת מידת המלכות לגמרי, ע"ד הכתוב מי זאת עולה מן המדבר מתרפקת על דודה (שיר השירים ה), דמידת המלכות שנקראת זאת נמתקת ע"י בחי' מ"י (שהיא בחי' הבינה בסוד נ' שערי בינה), דע"י שמתעסקים בתשובה שקדמה לעולם אזי גורמים דהאספקלריא שאינה מאירה שהיא מידת המלכות נמתקת ומסכמת להתחבר עם דודה, בחי' הו"א.

ולכן בשעה שיחודי עוצם עיניו מראות ברע בכל הבחינות, מיד יוכל לראות גוונין מאירים ולראות שכל המציאות מאירה מאורו ית', וכן הוא בגשמיות בשעה שעוצם עיניו יוכל לראות כל מיני אורות בעיני שכלו, וזה מרמז על מידת הזעיר אנפין שמקבלת מבחי' הבינה (אימא) האורות שמדבקים אותו למעלה, וכשפוקחים העיניים היא ראה בבחי' מלכות אשר היא אספקלריא שאינה מאירה דאז יכולים לראות את בני האדם ולחשוב שאינם גדולים וחשובים ולראות כל חיזו דהאי עלמא, ורק ע"י שמתעסקים בתשובה ומאמינים בכח התשובה ומתחילים לבוא אל החבנה

יב וזהו עיקר התיקון, להתחיל להאיר מידת המלכות בגוונין מאירים, והוא ע"י שמאמין בכל לב שבני ישראל שבים תדיר בתשובה על מעשיהם, שע"י כך מאיר את בחי' המלכות שהיא השכינה הק' בחי' נשמות ישראל, והוא ממשיך עליהם באמת אור התשובה הנמשך ממקום הגבוה ביותר למעלה מכל דרגין שהוא בחי' האור אין סוף, וע"י שעוסק בתשובה תמידית נתקן החטא הנורא של ירבעם בן נבט שלא נתעסק בברכות, דברכות הם בחי' עבודת הבינה

דחש"י יכול לתקן כל הפגמים, ומתחילים להאמין דכל יהודי ויהודי מהרהר וחוזר בתשובה על כל עוונותיו, דהחשק והגעגועים שיש לנשמות ישראל אל אביהם שבשמים אין לתאר ואין לשער, וכמו שכותב הכהן הגדול מאחיו ר' צדוק הכהן מלובלין דככל שמתקרבים לימות המשיח אזי הלכות נהיים יותר נקיים וזכים ומתגעגעים ביותר אל חש"י, וא"כ וודאי הוא דכל בני ישראל מתעסקים בתשובת אמת, וע"כ כשרואים ופוגשים איזה יהודי צריכים להאמין בלב שלם שהוא יותר גבוה ממנו ובודאי שהוא כבר תיקן מה שצריך תיקון, וזה שרואה עליו איזה חטא ואשמה, הוא סימן שהוא בעצמו צריך עדיין לשוב בתשובה, וע"י שכל איש יהודי מתעסק יומם ולילה במצוות התשובה, בכך הוא גורם להתחזיר בתשובה שלמה כל העולם כולו, דע"י שמרגישים שפלים וקטנים מכל העולם אזי מעלים ומנשאים את העולם כולו (עיין לקו"מ כה ורפב).

בחי' התשובה, וזה סוד מה שאמרו חז"ל הק' דצריך לילך לחכם מעיקרא דהוא בסוד המוחא סתימאה שגנוז בו הגבורה דעתיק, שהוא בחי' הרוח אלוקים שמרחפת על פני המים כנ"ל.

וזה העבודה היא בסוד דעה חכמה לנפשך, דראשית כל צריך לכנוס בעבודת החכמה והראיה האלוקית, ולעסוק בעבודת שויתי חו"ה לנגדי תמיד בבחי' אספקלריא המאירה דייקא, והראיה האלוקית צריכה להיות באופן של דעת, היינו דמתבוננים כ"כ בעמקות עד שבאים ומגיעים לשורש החכמה שהיא חכמה סתימאה, ועוסקים גם בעבודת התשובה שהיא בבחי' הגבורה דעתיק שבחכמה סתימאה דהיא שורש מידת הבינה, ועי"ז יזכה שיתקיים בו והיא כתר לראשך היינו דמידת המלכות תתחיל להאיר באור יקר ונפלא בבחי' אספקלריא המאירה, ויוכל לראות איך שכל ישראל מאירים וכל הבריאה מלאה בגוונים נהירין ומאירה באור דאספקלריא המאירה, דהמלכות דהיא בחי' הנפש בחי' האספקלריא שאינה מאירה, מצויה בחשכות העוונות ואין רואים שם את אור התשובה המזכך והמטהר הכתמים, אך אם מקיימים דעה חכמה לנפשך היינו שממשיכים להנפש אור הדעת הגדול דבחי' התשובה, אזי מאירים מהבינה אל המלכות היינו מבחי' האור אין סוף הסובב אל בחי' העיגולים, וכמו שהבעש"ט הק' אמר שזה העולם מאיר באור יקר ומלא בסודות, וכל יהודי הוא נר המגלה סודי סודות וכל מציאות הבריאה מוגלה גנוזי נסתרות. והסימן שזוכים לתשובה הוא,

דיכולים לגלות הפאר וכן והיופי של נשמות ישראל ומתבטלים לפני כל יהודי שרואים, ועי"כ מאירים בנשמת היהודי האור דשבת קודש האור של שבו איש תחתיו, ובוה הסימן בודקים למעלה כל איש יהודי אם עסק באמיתיות בעבודת התשובה, דעי"ש ממשיך זו הדעת לבחי' המלכות היא הנפש, אזי עי"ז זה נותן עטרה בראש מלכנו (בסוד והיא כתר לראשך), דנשמות ישראל הם האבנים טובות ומרגליות שמושבים בכתר המלך (ועיין לקו"מ ו בסופו), ועי"ז זה זוכים לנצור מצוות קדושך דבזה תלוי קיום כל התורה כולה, בבחי' שמור שבת קדשך היינו שצריכים לעסוק בעבודת התשובה השלימה בדרך הצדיקים שהם בבחי' שבת קודש, בסוד שבו איש תחתיו, שלמות מדריגת הענווה כנ"ל.

יג] וזה בחי' מה שאמרו חז"ל הק' (מגילה טו ע"א) שמרדכי הצדיק בעת הגזרה של המן הרשע, אסף וקבץ כל תינוקות של בית רבן ולמד עמם הלכות קמיצה, והעניין הוא דהנה קדשים הם בבחי' אור החכמה (כמובא בזה"ק ח"ב קמה ע"ב) וכשמתעסקים בעבודת הקדשים עבודת היחוד שהיא עבודת המוחין, צריך להשפיע אור החכמה אף על כחינת תינוקות של בית רבן שהם בסוד הרגלין בבחי' הנה"י בחי' המלכות, דאף שבד"כ אור החכמה נשפע רק עד כדי בחי' חו"ק שהם הידים בחי' החג"ת, בסוד האור של משיח בן יוסף, ואינו משפיע עד בחי' הנה"י בחי' הרגלים שהם בסוד המלכות בבחי' התינוקות של בית רבן (ועיין מה שכתבנו בדעה חכמה לנפשך פר' ויגש והוא

אדרבה צריך להתעסק בברכות בדרך היחוד ולעסוק בתשובה מתוך אור היחוד והאמונה, וע"י כך להמשיך אור התשובה עד מדריגת התינוקות של בית רבן היינו לבחי' הנה"י שהיא בסוד המלכות הכוללת כל נשמות ישראל, דכולם יעסקו בתשובה באמת בפועל הגמור, וע"י זה מאיר אור הקמיצה שהוא אור הכתר העליון ונמתקים כל הדינים בשרשם.

וזה בחי' מגילת אסתר דקורין בפורים, כמובא בכתבי ר' האריז"ל (פרי עין חיים שער הפורים פ"ו), דמגילה היא בבחי' ג' היות והיא מרמזת על בחי' הכלי שנעשה ע"י אור החכמה סתימאה, וכמו שמביא ר' האר"י הק' דהג' היות הם ג' שמות ע"ב (י"ד ה"א ו"ז ה"א) והם נמשכים למרדכי ולאסתר היינו לחכמה דהוא בחי' מרדכי ולבינה דבחי' אסתר (ועיין פע"ח שער ק"ש שעל המיטה פ"ו ועיין במה שכתבנו בדעה חכמה לנפשך פר' שמות), ואלו הג' הויות שורשם בחכמה סתימאה הגנוזים בה גבורות דדעת דעתיק דהוא אור התשובה הנמשך למרדכי היהודי שהוא יודע שהכל הוא אלוקות ואין עוד מלבדו, והוא מאחד זה האור עם בחי' הבינה דהיא אור התשובה בפועל ועי"ז משפיע על תינוקות של בית רבן את זה האור דקדשים דהוא אור החכמה עם אור התשובה ומתגלה אור הקמיצה דהוא אור הכתר ותיכף ומיד נברתים כל פועלי אוון והחיצוניים המפריעים את בני ישראל, ובפרט הקלי' שמנסים לפגוע בטהרת ובקדושת תינוקות של בית רבן, דזה לעומת זה עשה אלוקים דכשזה קם זה

בסוד הצדיק שאין לו ידים שהוא בחי' משיח בן יוסף והצדיק שאין לו רגלים שהוא בחי' משיח בן דוד עפ"י המובא במעשה משבעה בעטלערם בספורי מעשיות למוהר"ן מברסלב זי"ע). אך בעת שמשפיעים האור של הקדשים לתינוקות של בית רבן שהם בחי' קטנות בחי' המלכות, זאת הבחינה היא שממשיכים הרוח אלוקים המרחפת על פני המים דא רוחו של משיח, ומעוררים לא רק את בחי' החכמה גרידא, אלא ממשיכים גם את שורש החכמה דהוא הגבורה דעתיק שמשם שורש התשובה כנ"ל וע"י שממשיכים את אור החכמה יחד עם אור הגבורה-בינה שהוא בסוד אור התשובה השלימה, אזי מתגלה סוד הקמיצה שהוא סוד הכתר (דקמץ הוא הניקוד של מידת הכתר), והצדיק שלומד הלכות קדשים עם בני ישראל מגלה אור הקמיצה אור הכתר, אשר היא עבודת הכהן ביום הכיפורים, דלקח הכהן מלא חפניו מהקטורת ונכנס לפני ולפנים לפני הש"י.

וגם הוא בבחי' דעה חכמה לנפשך, שעולים לשורש החכמה ומשפיעים זה האור להנפש דהם התינוקות של בית רבן, עי"כ מתגלה הסוד דהיא כתר לראשך דהוא סוד הקמץ ואור התשובה האמיתי, וע"י זה נתקנים כל החטאים וכל הפגמים הקשים, וכמבואר בדברי ר' האר"י הק' דבימי השובבי"ם צריך לעורר אור התשובה בשרשו, היינו שצריך לכנוס לאור היחוד ומתוך כך להתעסק בתשובת אמת, דלא כירבעם בן נבט שנתעסק בחכמה אך לא ברך כהלכה דהברכה היא בחי' אור הבינה והתשובה כנ"ל, אלא

נופל, דבני ישראל מתקנים בחי' הנה"י שהיא סוד המלכות שהיא כנגד תשב"ר ע"י שמעוררים סוד הקדשים ע"י שעוסקים בעבודת היחוד והתשובה כנ"ל, ובכח זה משפיעים הקדושה על בחי' המלכות שהיא

השכינה הק' שתהא שלמה בתכלית, ושלם יהא לחיצונים שום אחיזה בבני ישראל, ועי"ז נזכה לראות רק בשמחתן של ישראל בביאת גוא"צ ברחמים ב"ב ממש אמן.

דר"ש הרה"ק ר' זושא על הכתוב (תהילים קכה, ה) הזורעים בדמעה ברינה יקצורו וכו', דבין הזורעים בדמעה היינו הצדיקים שעובדים את הש"י מתוך דמעה, ובין הצדיקים העובדים את קונם ברינה, שניהם יקצרו שכר גדול לעתיד לבוא, אמנם הוסיף ר' זושא, הלוך ילך ובכח נושא משך הזרע, היינו הצדיקים העובדים את קונם מתוך דמעה ועצבות אזי מה שזרעו הוא שיקצרו, אך בא יבוא ברינה מי שעובד את הש"י בשמחה וברננה אזי נושא אלומותיו, דמקבל חבילות חבילות של שכר בלי סוף.

לילה היא בחי' עבודת הצדיק שהוא יסוד עולם, והיסוד צריך להיות חתום וסגור, היינו דהתשובה שנשמות ישראל שבים ליוצרים וקונם היא עבודה פנימית במאוד מאוד, ואין לנו שום שמיץ חשנה בהתשובה של ליבות ישראל אל יוצרים, וכל יהודי בנפשו צריך להתעסק בתשובה בלי סוף, וכמו שלימדנו רבותינו הקדושים צדיקי האמת שצריך להתעסק בעבודת התשובה בכל עת ובכל שעה, וכל יהודי שעוסק בעבודת התשובה צריך להאמין דגם שאר בני ישראל עוסקים בתשובת אמת בכל רגע דעניין התשובה הוא דבר פנימי מאוד.

והנה ידוע דהרה"ק ר' זושא היה ממידת היסוד, (והרה"ק ר' אלימלך שרשו היה ממידת המלכות), דהיסוד הוא סגור ומסוגר בעפר, וע"כ כל הילוכו והנהגתו היו בהסתר ובהצנע לכת (והר' ר' אלימלך שהיה בבחי' מלך בחי' מלכות, עבודתו היתה יותר בפרסום וגילוי) וכמו שהר' הרש"ב היה אומר טעם הדבר דנהגו כל תלמידי הבעש"ט בעבודת קימת חצות דהיא עבודת התשובה בהסתר ובהחבא, משא"כ שאר הצדיקים עשו אלו העבודות בגילוי כמו חכמי הספרדים שהיו עוסקים בעבודת החצות במנין של עשרה אנשים, דהוא מחמת שעבודת התשובה בחצות

וזהו שאמרו חז"ל (קידושין מט ע"ב) על רשע גמור שמא הרהר תשובה בדעתו, בדעתו דייקא, דעניין הדעת הוא בסוד דע את אלוקי אביך ועבדתו (דברי הימים א כה, ט), דדעת הוא דבר פנימי מאוד, והדעת היא פנימיות הלב והיא בחי' האור דמשה רבינו דהוא בחי' דעת (והר' ח"ב רכא), וע"כ צריך להאיר לחבירו שנפל בחטא, את אור הדעת דמשה רבינו הכולל גם את אור התשובה דדוד המלך, דנשמת משה רבינו היא בחי' נשמת משיח צדקנו (כמובא בזה"ק ח"א כז ע"א) והיא בחי' נשמה כללית אחת הכוללת

עילאין, ומוזה נעשה כתר ועטרה בראש מלכנו.

וכן היתה עבודתם של צדיקי האמת ותלמידי הבעש"ט לאהוב כל יהודי כנפשו, וכמו שמסופר שהרה"ק מלובלין היה בכל יום מודה ומשבח להש"י במשך שעה ארוכה על כך שהוריד הנשמה של הרה"ק מברדיטשוב לזה העולם, דנשמת הרה"ק מברדיטשוב היתה נשמה כללית והיא היתה בבחי' הגילוי של זו עבודת היחוד, דנשמתו היתה מונחת כל העת ביחוד ודבקות באלוקים חיים ומתוך כך נתעסק בתשובה, ומתוך כך נתעסק גם בהתבוננות על גדולת ונפלאות מעלת נשמות ישראל וללמד עליהם זכות, דעיקר התשובה אל הש"י וכל מיני העבודות ובפרט עבודת החצות של בני ישראל היא כדי שמתוך כך יעשה שפל ועניו לפני הש"י.

והש"ית יעזור שבזכות שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם חלילה יבנה ויכונן הבית השלישי, וכמו שדיבר בקדשו ר' בעל הליקו"מ (לקו"מ יז) דכל הגאולה תלויה בעבודת הצדיק שרואה היופי הפאר והחן של נשמות ישראל איך שהש"ת מתפאר בהם, ותיכף ומיד לאלתר יתקיים בנו מקרא שכתוב (ישעיה מ, ה) ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר בביאת משיח צדקנו ב"ב ממש אמן.

בחינות נשמות משה יוסף ודוד שמתאחדים יחדיו (ועיין הדושי אגדות למחר"ל ח"ג סנהדרין עמ' רכ), ועי"ז מומשיך בנשמות ישראל את אור התשובה, דאין ישראל נגאלים אלא מתוך תשובה, אמנם אין לנו השגה בתשובה הפנימית של בני ישראל, רק צריך להאמין באמונה שלמה שבני ישראל מתעסקים בעבודת התשובה, וכמו שכותב ר' צדוק הכהן שתשובה הוא דבר פנימי מאוד (עיין פרי צדיק חג הסוכות אות ב, ופר' וילך ושבת תשובה אות י ועוד רבות), ולב נשבר של כל יהודי הוא עבודה כ"כ נשגבה, וע"כ וודאי שכל אחד עוסק בפנימיות נפשו בעסק התשובה, ברם כל זמן שלא זכינו לאור חדש על ציון תאיר צריך כל איש יהודי לחוש בנפשו דהוא הוא אשר מעכב את ביאת המשיח (עיין לקו"מ ח"ב סז), דיוודע בנפשו שעדיין לא שב בתשובת אמת ליוצרו, וכל זה אמור אף לגבי פושעי עמך ישראל דכל זמן ששם ישראל נקרא עליהם, צריך להביט עליהם בעין טובה (עיין לקו"מ יד), אך ביותר הדברים אמורים כלפי החברים המתעסקים יחדיו בתורה ומצוות דשם עיקר המשפט שדנים בשמים, איך כל אחד מתנהג בשפלות רוח ובענווה כלפי חברו, וא"כ הללו ביותר צריכים לאהוב אחד את חברו באהבה רבה, ולהתנהג בשפלות כ"א כלפי חברו ולהאמין בכל לב דחבירו מתעסק כל רגע בתשובת אמת לפני אבינו שבשמים, ומכאן זה מאירים על כולם הגוונים נהורין

